

TEZĂ DE DOCTORAT
SIBIU 2013

AUTORITATEA PĂRINTEASCĂ
în reglementarea noului Cod civil

REZUMAT

Conducator științific:
Prof.Univ.Dr. Ovidiu Ungureanu

Doctorand:
Ana-Maria Cordoș

Părinții – adică mama și tatăl – formează împreună cu copiii lor un *grup natural primordial*. Grupul părintesc, biparental, coparental, este esențial în primul rând ca loc de dezvoltare a copilului minor, dar nu numai atât: rămâne întotdeauna ceva, chiar dacă, viața curgând (venind majoratul), legăturile dintre părinți și copii slăbesc, și chiar dacă legăturile dintre părinți și copii se rup parțial.

Termenul de *coparentalitate* este unul nou dar care subliniază o idee veche prin faptul că face trimitere la exercitarea în comun a autorității părintești deja ridicată la rang de principiu. Coparentalitatea este o normă (ca și co-titularitatea sau co-exercitarea autorității părintești cărora le corespunde) însă care are anumite grade și o limită.

În cazul părinților care trăiesc împreună, fie căsătoriți, fie în afara căsătoriei, co-parentalitatea, bazată pe prezența reală a celor doi părinți și pe stabilitatea relației lor, îmbracă forma sa completă: exercitarea în comun a autorității părintești în mediul său natural.

Atunci când cei doi părinți trăiesc separați, după divorț ori separare de fapt sau în cazul părinților naturali, în lipsa conviețuirii există riscul ca părinții să nu colaboreze așa cum ar fi normal, din cauza lipsei comunicării și încrederii; totuși, chiar și în acest caz co-exercitarea rămâne regula și aproape

că, în această situație, parcă pentru a sfida separarea, se conturează afirmația conform căreia părinții își păstrează, chiar și acum, drepturile lor părintești. Cu toate acestea, atunci când realitatea dezmente această dorință, este necesar să ne bazăm pe altă variantă – exercitarea unilaterală.

Coparentalitatea presupune biparentalitatea. Aceasta nu are nici o bază decât dacă atât paternitatea cât și maternitatea sunt stabilite legal. Acest lucru se întâmplă întotdeauna în cazul căsătoriei dar nu și în afara ei datorită divizibilității filiației paterne și a filiației materne. Coparentalitatea este în acest caz sortită eșecului. În această situație, ajungând în impas, ștergerea oricărei distincții dintre filiația legitimă și filiația naturală atrage asupra sa două reproșuri: negarea de drept, în familia legitimă, a virtuții prezumției legale de paternitate; negarea în fapt, în familia naturală, a existenței unei situații reale de necoparentalitate.

Importanța grupului părintesc apare pe deplin atunci când toți membrii săi trăiesc împreună. Este normal ceea ce se întâmplă în sânul familiei legitime, cel puțin atâta timp cât copiii sunt minori. În aceeași perioadă, același lucru se întâmplă și cu copiii nelegitimi în cazurile, tot mai frecvente în prezent, în care tatăl și mama, chiar dacă nu sunt căsătoriți își cresc împreună copiii.

Așadar, există un focar viu care adună împreună două generații, una rezultată din cealaltă. Astfel se explică cum se supune focarul părintesc, la fel ca și cuplul (în care își are originile) unui statut coerent și complet. Conviețuirea părinților cu copiii justifică ceea ce dreptul consideră, în ansamblu, toate relațiile patrimoniale și nepatrimoniale ale membrilor grupului.

Elementele esențiale ale dreptului părintesc sunt, pe de o parte, autoritatea părintească și, de altă parte, obligația părintească de întreținere.

A treia observație: astfel prezentat, dreptul părintesc pare a fi legat de circumstanțe de timp și de loc. Legat de minoratul copilului, acesta reprezintă, din acest punct de vedere, dreptul unei perioade. Acesta guvernează, între părinți și copii, o parte din viața celor din urmă: copilăria și adolescența. Se poate spune că în aceste limite dreptul părintesc este dreptul minoratului (care corespunde cu durata autorității părintești – art. 484 C.civ.), cel puțin al copilăriei și al adolescenței. Totuși, este posibil ca această perioadă de viață să se încheie înainte de 18 ani prin efectul emancipării (art. 40 C.civ.) sau, tot ca și excepție, să se prelungească dincolo de această vârstă, obligația părintească de întreținere depășind vârsta majoratului [art. 499 alin. (3) C.civ.]. La fel privit în cadrul conviețuirii, dreptul părintesc pare a fi legat de această situație: este, din acest punct de vedere, dreptul unui grup unit, al unei comunități, al unui cămin sub același acoperiș, conviețuire părintească.

Această viziune asupra dreptului părintesc trebuie aprofundată, dezvoltată, reorientată, diversificată. În fapt, ea integrează și alte considerații,

dintre care unele agravează caracterul contingent al dreptului părintesc până într-atât încât îl transformă într-un drept conjunctural, iar altele, dimpotrivă, relevă în profunzime structura sa constantă.

Pe de o parte, dreptul părintesc urmează vicisitudinile vieții de familie. Ca și grupul conjugal, grupul părintesc se poate dezmembra, se poate divide, poate cunoaște disensiuni și neînțelegeri, fie prin repercursiune (prin „contralovitura” despărțirii părinților, căsătoriți sau nu), fie în mod direct, atunci când se instalează o criză între părinți și copii. Așadar, există și un drept părintesc de criză, un drept părintesc al separării.

De altă parte, dreptul părintesc (aspect al solidității sale) se întemeiază pe o legătură naturală. Grupul părintesc este o unitate biologică. *O legătură de sânge* îi unește pe copii de părinții lor. Specificitatea grupului părintesc ține de natura acestei legături de sânge. Dreptul părintesc este, în sensul fizic al termenului, un drept natural deoarece reglementează un raport natural: maternitatea sau paternitatea, legătură carnală.

Baza biologică a grupului părintesc este una din cheile regimului în care se încadrează. Ea pune în evidență cel puțin trei caracteristici:

1. Legătura implacabilă de sânge este cea care explică faptul că, chiar și în caz de separare, ruptură, dreptul părintesc se agață de această legătură. Nu există divorț între părinți și copii. Există abandon de copii, respingeri ale maternității sau paternității dar, odată legătura stabilită, ea rămâne așa, fără nici o excepție. Există o diferență specifică între aceasta și legătura conjugală: legătura de sânge este indisolubilă;

2. Dreptul părintesc nu este doar un drept al minoratului: acesta nu se stinge la majorat. El se transformă cu vârsta însă rămâne până la moarte și chiar dincolo de aceasta. Părinții vor rămâne întotdeauna părinți iar copiii, copii. În lanțul generațiilor ei vor fi legați pentru eternitate. Dreptul părintesc reglementează și relațiile dintre părinți și copiii lor adulți sau majori;

3. În sfârșit, natura legăturii de filiație este cea în care rezidă unitatea sa: pentru că este o legătură de sânge, paternitatea este întotdeauna aceeași, fie că este legitimă sau naturală. În ea însăși paternitatea este întotdeauna identică. Maternitatea este întotdeauna asemănătoare, în cadrul căsătoriei sau în afara acesteia. Ceea ce nu i se va lua niciodată copilului legitim este plusul recompensator (datorită binefacerilor prezumției legale de paternitate) al unei maternități și al unei paternități. Însă, avute în vedere în mod izolat, paternitatea în sine și maternitatea în sine sunt întotdeauna, în mod identic, aceleași. Oricum, căsătoria nu modifică cu nimic filiația, luată în calcul ca și legătură cu legătură (exceptând subordonarea automată pe care o stabilește între două legături: este privilegiul său).

Totuși, acest adevăr natural se află față în față cu un adevăr de altă natură: o disociere de unde se poate naște o contradicție sau o alianță. Alături de, sau în afara adevărului biologic, se dezvoltă *un adevăr afectiv* care poate fi concordant sau opus.

Fără îndoială că, chiar și în familia naturală (și poate că mai ales în familia naturală prin compensare) relația dintre tată și fiu rămâne întotdeauna asemănătoare ca și relația dintre mamă și copil. De unde se poate afirma: o maternitate izolată, o paternitate izolată trebuie (*a fortiori?*) să își îndeplinească pe deplin îndatoririle și să își asume drepturile părintești.

Toate aceste aspecte au fost tratate în teza noastră de doctorat într-o manieră exhaustivă; am încercat să facem un tablou complet al autorității părintești analizând în capitole separate: conceptul și evoluția mijloacelor de ocrotire a minorului (Cap. I); noțiunea, natura, fundamentele și principiile autorității părintești (Cap. al II-lea); atributele autorității părintești (Cap. al III-lea); obligația părintească de întreținere (Cap. al IV-lea); exercitarea autorității părintești (Cap. al V-lea); răspunderea părintească și încetarea autorității părintești (cap. al VI-lea, respectiv al VII-lea).

Astfel, concluziile la care am ajuns studiind evoluția mijloacelor de ocrotire a minorului sunt următoarele: privind retrospectiv situația copiilor care necesită măsuri de protecție speciale se observă că până la începutul sec. al XX-lea copiii au fost tratați și considerați ca o extensie a părinților fără a deține drepturi *per se*. În acest sens se observă că până la sfârșitul sec. al XVIII-lea copiii mai puteau fi încă vânduți de părinții lor, iar un copil de 7 ani putea fi executat pentru furt.

Ideea că minorii ar putea avea drepturi și că aceste drepturi ar putea fi substanțial diferite de cele ale adulților, este relativ recent apărută în gândirea și practica socio-juridică. Abia în a doua jumătate a sec. al XX-lea în legislațiile constituționale europene și nord americane au apărut reglementări explicite cu privire la copil și la drepturile sale ca urmare a creșterii gradului de înțelegere a nevoilor sociologice și de recunoaștere a copilăriei ca o valoare în sine, precum și reglementări cu privire la obligația pozitivă a statului de a interveni sub diferite forme, în anumite circumstanțe.

Un pas important în destrămarea puterii părintești absolute asupra copiilor a fost determinat de conștientizarea, la începutul sec. al XX-lea, a responsabilității statului față de copii și a necesității intervenției acestuia atunci când viața, integritatea fizică ori psihică a acestora sunt periclitare în mediul familial.

La mijlocul sec. al XX-lea majoritatea statelor europene cuprindeau reglementări privitoare la drepturile și obligațiile părinților față de copiii lor minori și la îndatorirea statului de a interveni prin anumite mecanisme și instituții abilitate pentru ocrotirea acestora.

Individualizarea copilului în raporturile cu familia, recunoașterea vulnerabilității și nevoilor sociale de protecție a drepturilor sale au fost consacrate doar spre sfârșitul sec al XX-lea prin reglementarea drepturilor copilului ca drepturi ale omului, prin adoptarea Convenției Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului (1989).

În perioada actuală legislațiile țărilor din Uniunea Europeană consacră în mod expres, prin reglementări interne și internaționale, dreptul de protecție specială al copiilor și al celorlalte persoane care se află în dificultate.

În țara noastră în perioada de după 1989 se observă că protecția persoanelor defavorizate s-a modificat, renunțându-se la unele măsuri inechitabile din legislația și practica în domeniu.

Mijloacele de ocrotire de drept civil, până la intrarea în vigoare a noului Cod civil, au fost menținute dar au fost adaptate, completate, îmbunătățite cu altele noi pentru a se plia pe noile realități politice și socio-economice (de pildă, Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului). O atenție deosebită s-a acordat protecției copilului, și în mod special adopției și reintegrării copilului în familie, în acest domeniu producându-se o adevărată reformă legislativă și instituțională: au fost adoptate o serie de legi, s-au reglementat noi mijloace și noi instituții de protecție a copilului sau a altor persoane vulnerabile.

În prezent legislația românească de protecție juridică și socială este în cea mai mare parte adaptată *aquis*-ului comunitar, tendință reflectată de ratificarea și implementarea în legislația internă a documentelor internaționale care vizează această problematică.

Așadar, în zilele noastre a câștigat definitiv ideea că autoritatea părintească privitoare la copii implică nu doar drepturi, ci și obligații; și mai mult, elementul de importanță primordială îl reprezintă protecția minorilor. Legislația modernă, contrar celei din antichitate, a pus accentul pe *îndatoririle* și nu pe *drepturile* părinților. De aici s-a instituit un control tot mai sever al Statului cu privire la modul în care se exercită autoritatea parentală și s-a introdus aplicarea de sancțiuni, inclusiv de natură penală, pentru părinții care nu-și îndeplinesc în mod corespunzător obligațiile față de copii.

O instituție importantă cu atribuții în domeniul ocrotirii minorului era *autoritatea tutelară*; aceasta a fost înlocuită în noul Cod civil cu *instanța de tutelă și de familie* (art. 107 C.civ.). *Instanța de tutelă și de familie*. Judecătorul de tutelă și de familie este organul maxim de protecție a minorilor și a celor lipsiți de capacitate, având în vedere că este responsabilitatea sa de a pronunța hotărâri definitive în toate chestiunile care au legătură cu controlul Statului.

Procedurile judiciare îmbracă mai multe forme:

a) în anumite situații magistratul se prevalează în acțiunile sale de criteriul imparțialității care îi revine în calitate de organ de aplicare a Legii, așa cum se întâmplă în cazul unui proces contencios între un minor și un terț. În această ipoteză, faptul că una dintre părți este minor, nu influențează decizia judecătorului, care trebuie să administreze probele prezentate în proces, făcând abstracție de capacitatea sau incapacitatea părților.

b) în alte situații, hotărîrea judecătorului trebuie pronunțată în funcție de interesele morale și materiale ale minorului. Astfel se întâmplă, de exemplu, în cazurile în care îi autorizează pe părinți să încheie anumite acte în numele copiilor săi sau când îl lipsește pe unul dintre părinți de exercitarea autorității părintești în caz de divorț sau când analizează o cerere de adopție;

c) în alte situații, *impune sancțiuni* părinților, fie prin decăderea din drepturile părintești sau plasamentul acestora, fie prin stabilirea unor pedepse penale (de pildă, rele tratamente aplicate minorilor);

d) în sfârșit, poate dispune *tutela* minorilor și poate exercita controlul asupra modului în care tutorele se achită de sarcina sa.

Totuși, în cadrul acestei evoluții, există riscul de a merge prea departe. Cu pretextul de a proteja minorii, există o tendință de a accentua prea mult *intervenția statului* în viața intimă a familiei. Se afirmă că autoritatea părintească este o funcție socială. Fără îndoială, are o funcție socială; însă conceptul instituției nu se limitează la obligațiile pe care le impune părinților și nici la funcția socială conținută de îndeplinirea acestor obligații. Ea implică în egală măsură drepturi, pe care oamenii le dețin în calitate lor de ființe umane, și care sunt, prin urmare, adevărate drepturi naturale. Cum ar fi, de exemplu, dreptul de a-și educa copiii, de a le modela spiritul, de a-i forma în conformitate cu ideile sale morale, religioase sau politice. Am afirmat că deși este corect și necesar să se legisfeze instituția ținând cont în primul rând de interesul și protecția copiilor; din acest motiv nu trebuie desconsiderate și nerespectate drepturile pe care părinții le dețin în mod indiscutabil.

Definiția, natura, fundamentele și principiile autorității părintești fac obiectul cap. al II-lea al lucrării. Autoritatea părintească este definită de art. 483 alin. (1) astfel: „Autoritatea părintească este ansamblul de drepturi și îndatoriri

care privesc atât persoana, cât și bunurile copilului și aparțin în mod egal ambilor părinți”. Deci ea reprezintă mijlocul juridic de ocrotire a minorului prin exercitarea drepturilor și îndeplinirea îndatoririlor cu privire la persoana și bunurile minorului de către părinți (adică atât părinții firești – din căsătorie sau din afara căsătoriei - cât și părinții adoptatori).

Cadrul legal privind autoritatea părintească este stabilit de noul Cod civil care îi consacra acesteia Cartea a II-a, Titlul IV, Capitolul I – „Dispoziții generale” (art. 483-486) și Capitolul II – „Drepturile și îndatoririle părintești” (art. 487-502); Capitolul al III-lea – „Exercitarea autorității părintești” (art. 503-507). Însă dispoziții privitoare la ocrotirea copilului sunt cuprinse și în Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului.

Definiția legală a autorității părintești cuprinsă în art. 483 alin. (1) C.civ. ne permite să înțelegem natura autorității părintești.

a) *Autoritatea părintească este o funcție*, și anume un ansamblu de drepturi și îndatoriri relaționate, fiecare drept recunoscut tatălui și mamei fiind în același timp o îndatorire care le este impusă.

b) *Autoritatea părintească este o funcție care aparține părinților, adică tatălui și mamei*, legiuitorul recunoscând astfel că tatăl și mama au un drept primordial, natural, de a asigura protecția și educația minorului: drepturile tatălui și ale mamei le preced pe cele ale societății. Principiul este conform articolului 5 din Convenția internațională privind drepturile copilului, conform căruia: „Statele părți vor respecta responsabilitățile, drepturile și îndatoririle ce revin părinților copilului [...] de a asigura, de o manieră corespunzătoare capacităților în continuă dezvoltare ale copilului, îndrumarea și orientarea necesare în exercitarea de către copil a drepturilor recunoscute în prezenta Convenție” (*adde* art. 18-1 din Convenția internațională privind drepturile copilului).

c) *Autoritatea părintească este o funcție finalizată în interesul superior al copilului.*

Drepturile și îndatoririle tatălui și ale mamei sunt legate de interesul superior al copilului [art. 483 alin. (2) C.civ.]. Această noțiune constituie fundamentul autorității părintești și a drepturilor copilului în general. În jurisprudență s-a subliniat de mai multe ori că ceea ce trebuie să prevaleze întotdeauna în orice decizie referitoare la situația unui copil, este interesul superior al acestuia. Noțiune suplă și capabilă să evolueze, interesul superior al copilului trebuie analizat în fiecare caz în parte; așadar, *interesul superior al copilului* trebuie raportat la fiecare copil în parte deoarece el diferă în funcție de mai mulți factori. Interesul fiecărui copil este unul concret și individual și nu unul general și abstract. Aceasta condiționează intervenția statului în cazul în

care tatăl și mama s-ar dovedi incapabili sau nedemni de a-și îndeplini misiunea. În orice caz, vom reține că interesul superior al copilului trebuie apreciat întotdeauna în limitele legii; de aceea este de neadmis să se ignore o dispoziție legală sub cuvânt că așa ar cere interesul copilului.

În ceea ce privește principiile fundamentale ale autorității părintești, acestea au fost împărțite în cadrul lucrării în : a) principii care reglementază relațiile dintre părinți și copii (*îndatorirea de respect*): „Copilul datorează respect părinților săi, indiferent de vârsta sa” (art. 485 C.civ.). Calcată după porunca Decalogului, transpusă în formă de maximă, înscrisă solemn în dispozițiile generale privind autoritatea părintească datorită de „pietate filială” are o dublă valoare simbolică.

În calitate de „datorie de pietate”, aceasta impune o lege a inimii, îndreptățită prin ea însăși, ca un fel de principiu moral, fără a recurge la nicio sancțiune (legea nu prevede nimic în acest sens; să o sancționezi cu o regulă ar însemna o decădere). Art. 485 C.civ. reprezintă una dintre rarele prevederi care demonstrează că legea civilă are pretenția, uneori, de a governa sentimentele. Cel puțin, în acest caz, legea nu se încapățânează să ceară semnele exterioare ale unui respect formal. Aceasta ar putea fi prima beatitudine a legii civile.

În calitate de datorie filială, această datorie de respect are două caracteristici care o fac unică: este, în același timp, unilaterală și perpetuă; b) *principiul care guvernează relațiile dintre părinți*; : egalitatea dintre mamă și tată; *principii care guvernează situația părinților în relație cu părinții lor*: egalitatea tuturor copiilor (din căsătorie, din afara căsătoriei, adoptați).

În zilele noastre a câștigat definitiv ideea că autoritatea părintească privitoare la copii implică nu doar drepturi, ci și obligații; și mai mult, elementul de importanță primordială îl reprezintă protecția minorilor. Legislația modernă, contrar celei din antichitate, a pus accentul pe *îndatoririle* și nu pe *drepturile* părinților. De aici s-a instituit un control tot mai sever al Statului cu privire la modul în care se exercită autoritatea parentală și s-a introdus aplicarea de sancțiuni, inclusiv de natură penală, pentru părinții care nu-și îndeplinesc în mod corespunzător obligațiile față de copii.

Atribuțiile care sunt incluse în autoritatea părintească sunt de natura complexă; în mod obișnuit acestea se supun în egală măsură condiției (naturii) de drepturi și de îndatoriri. Educarea unui copil, conviețuirea cu acesta, modelarea spiritului său, grija pentru persoana și pentru bunurile sale, reprezintă pentru un tată și o mamă obișnuiți izvorul celei mai durabile satisfacții și bucurii. Prin atribuirea acestor puteri, legea recunoaște un drept natural, însă le impune în același timp îndeplinirea acestuia ca și o obligație. Se conjugă astfel interesul părintesc cu cel familial și social, dând astfel naștere acestei categorii de *drepturi-îndatoriri* care caracterizează această instituție.

Aceste atribute ale autorității părintești au fost dezvoltate în Capitolul al III-lea al lucrării. *Protecția persoanei copilului și administrarea patrimoniului* său sunt binefaceri complementare ale autorității părintești. Au existat dintotdeauna astfel de preocupări. Legea i-a pus pe cei doi părinți pe picior de egalitate, ambii trebuind să se concentreze asupra copiilor, de care legea se interesa.

Copilul? Orice copil rezultat din căsătorie sau născut în afara ei.

În mod primordial și necesar, *autoritatea părintească acoperă persoana copilului*. Pentru protejarea persoanei sale, copilul se supune unei guvernări familiale. Într-o primă etapă ne-am concentrat studiul pe analiza drepturilor și îndatoririlor părintești cu privire la persoana copilului prin raportare la *obiectul propriu al caracteristicilor autorității părintești*: îngrijirea, educarea (îndrumarea și formarea morală, instrucția și educația școlară, educația religioasă și orientarea profesională, precum și măsurile disciplinare) și supravegherea copilului (paragr. 1- secțiunea a II-a), urmând ca în a doua fază să desprindem caracteristicile comune ale atributelor autorității părintești: drepturi și îndatoriri. Părinții au dreptul să își îngrijească, să își supravegheze și să își educe copiii. Aceste drepturi le conferă prerogative pe care le pot opune, pe de o parte, *terților* și, pe de altă parte, *copiilor*. În această dublă opozabilitate se concretizează întinderea dreptului. În prima situație am arătat că în *dreptul părinților față de terți* se afirmă superioritatea familiei în cadrul misiunii educative: părinții au un drept opozabil „*erga omnes*” (dacă este cazul și împotriva autorităților statului). Copilul nu poate fi luat din casa părintească decât în cazurile absolut necesare prevăzute de lege. Relativ la *dreptul părinților față de copil*

Ne-am exprimat în sensul că autoritatea părintească, impunându-se asupra copilului minor, creează pentru acesta o îndatorire de coabitare până la majoratul sau emanciparea sa. Legea exprimă acest lucru într-un mod cât se poate de concret: „Copilul minor locuiește la părinții săi” [art. 496 alin. (1) C.civ.] și „părinții pot cere oricând instanței de tutelă înapoierea copilului de la orice persoană care îl ține fără drept” [art. 495 alin. (1) C.civ.]; acesta ar putea fi adus înapoi, la cererea părinților, de către organele de poliție: iată diferența față de coabitarea conjugală.

O problemă mai rară, însă foarte gravă pe care am analizat-o în cadrul acestui capitol este cea a disensiunilor religioase în sânul familiei.

Privitor la îndatoriri am considerat că autoritatea părintească impune titularilor obligații imperative. La fel ca și fața și reversul aceleiași medalii, drepturile lor părintești sunt, față de rudele lor minore, îndatoriri evidente. Părinții nu pot fi derobați de acestea. Legea prevede doar ca părinții să poată fi descărcați de îndatoriri (plasament) sau să fie „demiși” (prin decădere). Însă, atâta timp cât au în grijă copiii, părinții își asumă obligații (inclusiv obligația

școlară), a căror neobservare angajează responsabilitatea lor față de terți și, în principiu, poate aduce în discuție problema funcției lor. Din punct de vedere civil, neîndeplinirea îndatoririlor legate de autoritate îi expune pe părinți la două tipuri principale de sancțiuni : *răspunderea civilă părintească* și *interzicerea totală sau parțială a drepturilor părintești*.

În al doilea rând și ocazional, autoritatea părintească se extinde și *asupra patrimoniului copilului*, atunci când se întâmplă ca acesta să posede bunuri personale.

Părinții au datoria și dreptul de a avea grijă de bunurile copiilor lor minori. Este vorba despre o atribuție extrem de personală și prin urmare netransferabilă, fie cu titlu oneros sau gratuit, fapt care nu exclude posibilitatea de a mandata persoane terțe pentru efectuarea anumitor acțiuni care se referă la administrare, cu condiția ca acestea se fie realizate sub îndrumarea și coordonarea acestora.

Autoritatea părintească privind bunurile copilului sau *latura patrimonială* se referă la patrimoniul acestuia, și privește raporturile de drept civil adică:

- administrarea bunurilor minorului;
- reprezentarea legală a minorului sub 14 ani în actele juridice civile;
- încuviințarea actelor juridice civile ale minorului de 14 ani.

Drepturile și îndatoririle părinților cu privire la bunurile copilului sunt guvernate de principiul independenței patrimoniale dintre părinți și copii care impune ca părinții să nu aibă nici un drept asupra bunurilor copilului și nici copilul asupra bunurilor părinților, afară de dreptul la moștenire și la întreținere (art. 500 C.civ.). De altă parte, cele două componente ale laturii patrimoniale, respectiv administrarea bunurilor copilului și reprezentarea sau încuviințarea actelor juridice civile ale minorului, își au sursa legislativă în art. 501 C.civ., care a preluat dispozițiile art. 105 C. fam., statuând: „Părinții au dreptul și îndatorirea de a administra bunurile copilului lor minor, precum și de a-l reprezenta în actele juridice civile ori de a-i încuviința aceste acte, după caz”. După vârsta de 14 ani minorul își exercită singur drepturile și își execută tot astfel obligațiile, însă numai cu încuviințarea prealabilă a părinților și, după caz, a instanței de tutelă [art. 501 alin. (2) C.civ.].

Aceste chestiuni am ales să le analizăm în patru paragrafe distincte: 1) *preliminariii*; 2) *sistemul de reprezentare și încuviințare*; 3) *administrarea bunurilor copilului*; 4) *controlul și limitele autorității părintești referitoare la administrarea bunurilor copilului*. Legat de sistemul de reprezentare și încuviințare am tratat separat principiul: a) fiecare copil este reprezentat iar aceasta este o reprezentare legală și generală [art. 43 alin. (2), art. 501 alin. (1) C.civ.]; b) limitele privitoare la minor unde am considerat că trebuie incluse următoarele aspecte: rezerva privitoare la actele minorului care acționează singur, fără reprezentare și fără asistență [art. 42, art. 43 alin. (3) C.civ.];

rezerva cazurilor privind încuviințarea [art. 41, art. 501 alin. (2)]; rezerva cazurilor în care consimțământul minorului este necesar [art. 13 C. muncii și art. 463 alin. (1) C.civ.], rezerva cazurilor în care consultarea minorului este posibilă și chiar necesară (264 C.civ.); c) conflicte între interesele copilului și cele ale părintelui – curatela; d) reprezentarea judiciară legală (art. 57, art. 177, 180, 151 NCPC); e) sancțiunea actelor juridice încheiate cu neobservarea condițiilor privind capacitatea.

Legat de *administrarea bunurilor copilului – administrarea simplă*, am tratat : 1). administrarea concurentă (inițiativa individuală a tatălui sau a mamei); 2). administrarea comună (acțiunea comună a tatălui și a mamei); 3). administrarea sub control judecătoresc (părinții și instanța de tutelă); 4). acte pe care părinții nu le pot încheia nici cu încuviințarea instanței de tutelă

Și într-un paragraf separat *darea de seamă și descărcarea de gestiune*.

O problemă care ni se pare interesantă și pe care am dezvoltat-o este cea a limitelor autorității părintești referitoare la administrarea bunurilor copilului. Există situații în care puterea conferită titularului autorității părintești nu este exercitată conform scopului său, și anume în interesul superior al copilului. În astfel de cazuri, se justifică intervenția autorității publice, care poate îmbrăca mai multe forme.

În primul rând, în principiu, toate bunurile minorului sunt supuse administrării de către părinți, respectiv tutore. Ca excepție de la regula generală prevăzută de art. 142 alin. (1) C.civ., sunt excluse de la administrarea părintelui bunurile prevăzute de alin. (2) al art. 142 și cele prevăzute de art. 42 C.civ.. Aceste limite sunt reprezentate de: *a) bunurile dobândite de minor cu tiltu gratuit*. Aceste bunuri sunt sustrate administrării numai în cazul în care testatorul sau donatorul nu a stipulat altfel. Aceste bunuri sunt administrate de curatorul ori de cel desemnat prin actul de dispoziție sau, după caz numit de către instanța de tutelă [art. 142 alin. (2) C.civ.]. Dacă testatorul sau donatorul ar crede că administrarea de către părinți ar fi prejudiciabilă, s-ar putea abține să facă liberalitatea, din aceasta decurgând un prejudiciu pentru copil, prejudiciu pe care legea dorește să-l evite.

Așa cum am arătat în cuprinsul lucrării, *o problemă* care s-ar putea pune este următoarea: *autorul testamentului poate să-l priveze pe părinte de administrarea bunurilor care fac parte din moștenirea rezervată a copilului său?* Chiar dacă donatorul îl poate priva pe părinte de administrare, se pune întrebarea dacă autorul testamentului are același drept în ceea ce privește bunurile care fac parte din rezerva copiilor. Această problemă se pune în general atunci când bunicul – tatăl soțului decedat în prealabil – aflat în relații de dușmănie cu ginerele sau cu nora sa, dorește să-i împiedice pe aceștia să

administreze bunurile care ar reveni nepoților prin moștenire forțată în succesiunea sa.

În ce ne privește considerăm că este evident faptul că art. 142 alin. (2) C.civ. se referă numai la dispoziția voluntară a bunurilor. Temeiul acestei norme, am spus-o deja, constă în faptul că dacă nu s-ar accepta condiția care îl privează pe părinte de administrare, testatorul ar putea să se abțină de la formularea acesteia, cu prejudicierea în consecință a minorului. Doar în baza acestei preocupări de a nu prejudicia minorul s-a putut admite ca regimul de administrare a bunurilor să depindă în acest caz de voința părților și nu de lege. Însă această temere nu există cu privire la rezerva succesorală. Și nu este posibil ca liberul arbitru al autorului testamentului să-l poată priva pe părinte de ceea ce-i revine prin lege, fără niciun motiv. Rezerva succesorală se sustrage complet voinței autorului, care nu poate impune asupra acesteia vreo condiție.

În afara unor cazuri de excepție, întreg regimul familiei este structurat pe norme imperative. Așa cum sunt și cele care atribuie administrarea în sarcina părinților. Este bine să fie așa. Este vorba în acest caz de o chestiune de solidaritate și de coeziune familială. Privarea părintelui de dreptul de administrare insinuează în sânul familiei un motiv de neîncredere, o situație anormală, o subminare a autorității părintești. Iar ceea ce este cel mai grav este că în majoritatea cazurilor, această excludere s-ar baza nu pe interesul copilului, ci pe ura față de părinte. Și nu trebuie uitat că împotriva proastei administrări de către părinte a bunurilor copilului, legea a prevăzut mijloace de remediere.

Firește, dacă testatorul ar lăsa copilului ceva în plus pe lângă rezerva succesorală, ar putea impune această condiție în ceea ce privește surplusul. Aici intrăm în câmpul de acțiune a articolului 142 alin. (2) C.civ.

b). Veniturile obținute de către copii prin munca, îndeletnicirile artistice sau sportive ori referitoare la profesia lor.

Cu toate că actele juridice referitoare la aspectele enumerate se încheie cu încuviințarea părinților, alin. (2) al art. 42 ne spune că în acest caz minorul exercită singur drepturile și execută tot astfel obligațiile izvorâte din aceste acte și poate dispune singur de veniturile dobândite.

În capitolul al IV-lea am expus *in extenso* obligația părintească de întreținere pe care am structurat-o astfel: secțiunea I – Noțiunea, reglementarea și caracterele obligației de întreținere; secțiunea a II-a - Obiectul obligației de întreținere (determinarea legală cantitativă și calitativă, modul de realizare, modalități de executare, modificarea pensiei de întreținere); secțiunea a III-a - Creditorii obligației de întreținere (posibila prelungire a obligației după majorat, posibila excludere a îndatoririi de întreținere înainte de majorat); secțiunea a IV-a Debitorii obligației (în cadrul căsătoriei, în afara căsătoriei); secțiunea a V-

a – Stingerea obligației de întreținere (cauzele generale de stingere, cauzele speciale și pierderea dreptului la întreținere).

Noul Cod civil stabilește obligația de întreținere a părinților prin art. 499 ca parte integrantă a autorității părintești și revine cu detalieri referitoare la dreptul de întreținere al descendentului minor în art. 525, cuantumul întreținerii cuvenite lui (art. 529), aceste dispoziții completându-se cu normele dreptului comun în materie, art. 513-534.

De remarcat că deosebit de cauzele de stingere a obligației de întreținere, noul Cod civil reglementează în premieră *pierderea, cu titlu de sancțiune, a dreptului la întreținere*. În acest sens art. 526 alin. (1) intitulat „Comportamentul necorespunzător” stabilește că nu poate pretinde întreținere cel care s-a făcut vinovat față de cel obligat la întreținere de fapte grave, contrare legii sau bunelor moravuri.

În acest capitol, datorită faptului că în domeniul autorității părintești dreptul austriac este puțin prezent, am înțeles să valorific stagiile de documentare pe care le-am efectuat la Viena, prin includerea unei secțiuni separate în care am expus custodia (în dreptul austriac autoritatea părintească a fost înlocuită cu instituția custodiei) și obligația de întreținere în dreptul austriac. Vom observa că, spre deosebire de dreptul nostru unde „obligația” de a înzestra viitorii soți este una morală, în dreptul austriac părinții au obligația de a da copiilor lor o zestre adecvată cu ocazia căsătoriei acestora. Acest drept este reglementat în § 1220 - 1223 ABGB. Acesta a fost reformulat prin FamRÄG 2009. Contrar situației juridice de dinainte de FamRÄG 2009, acum doar copilul care are dreptul la zestre mai poate cere zestrea și nu o mai poate cere soțul/soția acestuia (§ 1221 ABGB). Dreptul la zestre se prescrie după trei ani (§ 1486 punctul 7 ABGB).

Dreptul la zestre își are temeiul în obligația de întreținere și creștere a părinților și trebuie să reprezinte un ajutor de început la întemeierea familiei. Prin aceasta acest drept există doar o singură dată. În cazul în care el este acordat integral o dată, atunci el nu mai poate fi solicitat din nou la viitoarele căsătorii (§ 1223 ABGB). Dreptul la zestre se naște la logodnă, ajunge la scadență doar la încheierea căsătoriei și încetează la terminarea căsătoriei.

El este îndreptat împotriva părinților care trebuie să acorde zestrea în conformitate cu prevederile § 140 ABGB, proporțional cu posibilitățile lor. În cazul în care părinții nu sunt în măsură să asigure prestația, bunicii sunt cei care datorează zestrea (§ 1220 ABGB). Hotărâtoare în ceea ce privește cuantumul obligațiilor sunt pe de o parte averea celor care au această obligație și pe de altă parte nevoile celor care sunt îndreptățiți să primească la data încheierii căsătoriei. Averea proprie sau veniturile mult peste medie ale celor îndreptățiți reduc dreptul și-l pot exclude în totalitate. Orientativ pentru evaluarea dreptului

la zestre jurisprudența ia în considerare 25 - 30% din venitul anual net al celui obligat. Nu există dreptul la zestre atunci când copilul s-a căsătorit fără știința sau împotriva voinței părinților și dacă este întemeiat motivul lipsei acordului părinților față de căsătorie (§ 1222 ABGB).

O analiză amplă am consacrat-o *exercitării autorității părintești* în Capitolul al V-lea al tezei. Acesta cuprinde cinci secțiuni după cum urmează: 1) condițiile și subiectele exercitării autorității părintești. A subiecții autorității părintești am tratat subiecții pasivi, titularii legali și titularii parțiali și excepționali; datorită importanței instituției tutelei în protecția minorului și având în vedere că tutorele este titular excepțional al exercitării autorității părintești i-am dedicat un paragraf special; 2) modalitățile de exercitare a autorității părintești; 3) intervenția instanței de tutelă; 4) Adaptări speciale – plasamentul copilului; 5) implicațiile tehnicilor de reproducere medical asistată asupra exercitării autorității părintești.

Tratarea problemei modalităților de exercitare a autorității părintești s-a bazat pe următoarea logică conform căreia, de altfel am și structurat secțiunea: viziunea de ansamblu asupra modalităților de exercitare pe bază *de principii* duce la urmărirea în practică a realizării și, prin urmare, la adaptarea sub controlul judecătorului de tutelă și de familie. Anumite adaptări particulare au fost analizate la final.

Exercitarea autorității părintești variază în funcție de modalitățile în care se realizează. Fiecare este specifică. Și fiecare vine însoțită de drepturi diferite. Între părinți, există două modalități (exercitarea în comun și exercitarea unilaterală), completamente opuse. Intervenția unui terț introduce marginal o a treia modalitate. Totuși, niciuna dintre aceste modalități nu este absolută. În prezent, ca și în trecut, fiecare dintre ele are elementul său moderator: exercitarea în comun, corolarul său, exercitarea unilaterală, temperamentul său, intervenția terților, limitele sale.

a). *Exercitarea în comun.* Principiul pe care se bazează este că părinții nu acționează dispersat, fiecare de partea lui, ci în mod concertat. Trebuie să își unească eforturile pentru a dezvolta o acțiune de ansamblu.

Nefiind doar cotitularii autorității părintești, ci și co-administratori (co-executanți), aceștia exercită în comun autoritatea părintească, deci putem vorbi de exercițiu comun. Sunt asociați în îndeplinirea actelor autorității. Autoritatea se bazează pe voințele ambilor. În acest sens art. 503 alin. (1) C.civ. prevede că părinții exercită împreună și în mod egal autoritatea părintească. Mai mult, după divorț autoritatea părintească revine în comun ambilor părinți, afară de cazul în care instanța decide astfel (art. 397 C.civ.).

Exercitarea drepturilor și îndatoririlor părintești *trebuie să aibă în vedere interesul superior al copilului* și să asigure bunăstarea materială și spirituală a

acestuia, în special prin îngrijirea lui, prin menținerea relațiilor personale cu el, prin asigurarea creșterii, educării și întreținerii sale, precum și prin reprezentarea legală și administrarea patrimoniului său. Mai mult, în situația ideală a armoniei conjugale, părinții trebuie să coopereze și să informeze copilul despre toate actele și faptele care i-ar putea afecta și să ia în considerare opinia acestuia [art. 488 alin. (2) C.civ. și art. 32 din Legea nr. 272/2004]. Pe fondul responsabilizării ambilor părinți pentru creșterea copilului [art. 31 alin. (1) din Legea nr. 272/2004], măsurile de ocrotire se iau de comun acord; subliniem că nu este vorba despre o concurență între două autorități părintești - a mamei, respectiv a tatălui - ci de un exercițiu care presupune, în principiu, acordul părinților. Acest acord al părinților trebuie înțeleasă nu în sensul libertății contractuale, adică a posibilității părinților de a conveni cu privire la modul de exercitare a autorității părintești în ansamblul sau, întrucât acest mod este reglementat imperativ de lege, ci în sensul că între părinți trebuie să existe un consens asupra măsurilor concrete pe care le iau cu privire la copil. Iar acest acord trebuie să fie realizat cu privire la fiecare act în parte, deoarece numai în acest mod se poate realiza un control reciproc, concret asupra fiecărei măsuri privitoare la persoana și bunurile copilului.

Faptul că părinții trebuie să cadă de acord asupra măsurilor pe care trebuie să le ia privitor la persoana și bunurile copilului minor nu înseamnă că ei vor putea lua orice măsuri vor voi, în afara cadrului legal, ci numai pe acelea care sunt în concordanță cu prevederile legale.

Considerăm că legiuitorul a așezat părinții în raporturi de egalitate și într-o relație de cooperare, pornind de la premisă - ideală - a armoniei conjugale și, implicit, a acordului parental. Doar că realitatea contrazice dorința legiuitorului. Pornind de pe poziții egale, dreptul *de veto* al oricărui dintre părinți riscă să paralizeze exercițiul concordant al ocrotirii părintești, fiind o sursă de neînțelegeri și dispute.

Postulatul acestei modalități este fundamental: legiuitorul a stabilit ca părinții să se afle în această situație de egalitate și cooperare pe baza supoziției - ideale - unei înțelegeri între părinți. A pornit de la prezumția unui acord părintesc. Pentru a ușura jocul exercitării comune în viața de zi cu zi, legiuitorul a rotunjit principiul dispunând o prezumție de acord părintesc care să faciliteze inițiativele individuale.

Bază a materiei, art. 503 alin. (2) C.civ. prevede regula în mod pragmatic: „Față de terții de bună credință, oricare dintre părinți care îndeplinește singur un act curent pentru exercitarea drepturilor și îndatoririlor părintești este prezumat că are și consimțământul celuilalt părinte”. Prezumția legală de înțelegere părintească își găsește, prin scopul său, ceea ce o determină și o justifică: prin intermediul unei reguli a dovezii, aceasta are ca funcție

împrumutarea unui fundament juridic acțiunii individuale a fiecărui părinte, asigurând astfel terții.

Este o facilitate oferită fiecărui părinte. Legea favorizează acțiunea individuală a fiecăruia dintre ei. Atunci când unul dintre ei este singur în fața unui terț (administrare, co-contractant) pentru a realiza un act, legea îl dispensează de obligativitatea justificării, în fața acestui terț, a acordului celuilalt părinte, prin prezentarea unui consimțământ. Legea îi înzestrează pe fiecare cu un consimțământ prezumat: îi face purtători ai acordului celuilalt; fiecare părinte îi reprezintă pe ambii atunci când acționează de unul singur.

Adevăratul avantaj al dispensei legale apare: în cuplurile unite, cei doi părinți nu vor trebui să se deranjeze unul pe celălalt, iar în cuplurile separate, părintele izolat, care rămâne cu copiii, nu va avea de suferit – cel puțin din acest punct de vedere – din cauza lipsei celuilalt. Prezumția este una polivalentă.

Prezumția este și una reciprocă: ea este oferită mamei și tatălui, fără nicio deosebire. Cu toate că, în definitiv, aplicarea sa substituie unei reguli de administrare în comun o ofertă de administrare concurențială.

Ea *reprezintă o garanție oferită terților*. Cu toate că este legală, prezumția este una relativă: ea nu este valabilă decât față de terții de bună credință. De unde apare o dublă restricție : 1) prezumția nu acoperă terții de rea credință ; 2) prezumția este limitată din punct de vedere al actelor: acoperirea inițiativei individuale concurente nu se întinde decât asupra actelor curente, obișnuite, de autoritate părintească.

a). Exercițarea unilaterală. Pe de o parte, exercițarea unilaterală este excepțională în cazul în care ambii părinți sunt capabili să exercite autoritatea părintească [art. 398 alin. (1) C.civ.]. De altă parte, ea se exercită numai de unul dintre părinți și în cazurile prevăzute de lege când unul dintre părinți din cauze obiective, nu poate să o exercite (art. 507 C.civ.).

Părintele investit cu această misiune este singurul deținător al prerogativelor autorității părintești, atât în ceea ce privește persoana copilului, cât și în ceea ce privește patrimoniul acestuia. El este cel care îl îngrijește. La el are copilul reședința și domiciliul. Lui îi aparțin administrarea legală și beneficiul evident atașat acestei sarcini. Din toate aceste puncte de vedere, organizarea autorității este monoparentală. Însă nu este așa în mod absolut. Chiar și așa, legea prevede participarea celuilalt părinte. Sunt prevăzute îndatoririle sale și, în primul rând, cea de a contribui proporțional cu resursele sale și ale celuilalt părinte la întreținerea și educarea copilului, conform nevoilor acestuia. Însă, legat de îndatoriri, legea prevede și drepturile sale:

- își păstrează dreptul și îndatorirea de a supraveghea întreținerea și educația copiilor precum și dreptul de a consimți la adopția acestuia [art. 398 alin. (2) C.civ.];

- în mod corelativ, este prevăzut dreptul său de a fi informat cu privire la alegerile importante legate de viața copiilor (orientare școlară și profesională, sau, mai simplu, schimbarea regiunii sau a vieții familiale). Astfel informat, celălalt părinte își va putea concretiza dreptul său de supraveghere, contestând alegerea făcută pentru copil;

- dreptul la corespondență, dreptul de vizită și de cazare nu îi poate fi refuzat decât pentru motive grave;

c). *Intervenția unui terț și limitele sale* [art. 399 alin. (1) C.civ.] (a treia modalitate). Este situația în care copilul este încredințat de către judecător unui terț, de preferință o rudă a copilului, persoană fizică străină de familie sau instituție de ocrotire. Articolul mai sus indicat stabilește că în mod excepțional, instanța de tutelă poate hotărî plasamentul copilului la o rudă sau la altă familie ori persoană, cu consimțământul acestora, sau într-o instituție de ocrotire. Acestea exercită drepturile și îndatoririle care revin părinților cu privire la persoana copilului.

Vom mai menționa din acest capitol secțiunea dedicată intervenției instanței de tutelă unde (a III-a) în care au fost expuse: competența materială și teritorială în soluționarea neînțelegerilor între părinți cu privire la exercitarea drepturilor și îndatoririlor părintești, intervenția judecătorului în legătură cu o convenție între părinți, intervenția judecătorului într-o situație conflictuală (art. 486 C.civ.), caracterul provizoriu al rezolvării chestiunilor părintești și revizuirea judecătorească. Amintim doar că în problema sensului acțiunii judecătorești am făcut o *propunere de lege ferenda* care se referă la introducerea unei proceduri de consiliere (mediere) prealabilă, în care soții să încerce să ajungă la o înțelegere, urmând ca la termenul stabilit de judecător aceștia să prezinte instanței raportul de consiliere întocmit de mediatorul desemnat în cauză. Fără a fi de natură inchizitorie (termenul ar fi excesiv, iar cel de intervenționism ar fi peiorativ), în materie de mediere, ar trebui, în opinia noastră, ca judecătorul să dispună *nu doar de o putere de propunere*, ci și de *o putere de ordonare*. Nu ar fi vorba decât de o facultate a cărei exercitare ar fi lăsată la aprecierea sa. Însă, în acest caz, le poate ordona părinților să se întâlnească cu un mediator. Ei ar avea obligația de a face un demers pentru a se ajunge la o întâlnire. În acest sens, le-ar fi impus un mediator, dar nu le-ar fi impusă împăcarea (care nu depinde decât de ei înșiși), și cu atât mai puțin soluționarea litigiului, deoarece mediatorul neavând, spre deosebire de arbitru, nicio putere legală, nu are nici puterea de a soluționa litigiul. Drumul forțat al medierii se reduce la o măsură de informare, deoarece misiunea mediatorului este de a-i lămuri pe părinți cu privire la obiectul și derularea unei medieri (deci în chiar limitele acestei căi amiabile).

Scopul medierii ar fi acela de a permite rezolvarea pașnică a litigiului, grație unui compromis sau unei soluții care, într-o oarecare măsură, i-ar satisface pe ambii părinți. În privința criteriilor de soluționare a conflictelor dintre părinți, am expus: ascultarea părinților, ancheta psihosocială și ascultarea copilului.

În Capitolul al VI-lea am dezvoltat *răspunderea părintească* care este angajată fie pentru neîndeplinirea îndatoririlor față de persoana copilului minor, fie față de bunurile acestuia. În funcție de natura și gravitatea faptelor, răspunderea părinților poate fi penală, civilă sau administrativă (contravențională). Desigur că un spațiu mai larg l-am alocat răspunderii părinților pentru fapta prejudiciabilă a copilului lor minor.

Actualul Cod civil în art. 1372 alin. (1) C.civ. extinde această răspundere : pe de o parte, ea se aplică tuturor celor chemați să supravegheze un minor fie că această supraveghere este stabilită prin lege, contract sau hotărâre judecătorească iar, de altă parte, este vorba și de răspunderea pentru fapta celui pus sub interdicție. Mai mult, alin. (2) al art. 1372 prevede că răspunderea subzistă chiar și în cazul când făptuitorul, fiind lipsit de discernământ, nu răspunde pentru fapta proprie.

Răspunderea părinților pentru faptele copiilor lor, așa cum este consacrată de art. 1372 C. civ., este o răspundere civilă, în sensul că persoana responsabilă este la adăpostul urmării penale. Tot ce poate suporta este repararea prejudiciului, care este prin esență sa de natură pecuniară, sancțiunea penală neputând fi aplicată decât făptuitorului. Este, de asemenea, de observat că răspunderea părinților este o răspundere pentru fapta altuia, în sensul că va fi pusă în mișcare numai dacă și în măsura în care minorul a săvârșit o faptă ilicită cauzatoare de prejudicii.

Scopul primordial al acestui caz de răspundere, identic cu al celorlalte responsabilități derogatorii înscrise în art. 1373 C. civ., este ocrotirea intereselor celui lezat prin fapta păgubitoare. În absența reglementării amintite, victima s-ar găsi în imposibilitatea recuperării pagubei produse prin fapta ilicită a copilului minor. Ea s-ar afla față în față cu un copil, de regulă insolubil și adeseori fără discernământ, deci neresponsabil pentru fapta comisă. Înlocuind sau alăturând răspunderea minorului cu cea a părinților săi – opțiune lăsată la latitudinea victimei - legiuitorul a urmărit protejarea celui păgubit.

Trebuie subliniat că noul Cod civil stabilește, așa cum am văzut, că părinții nu răspund dacă fac dovada că sunt îndeplinite cerințele răspunderii persoanei care avea obligația de supraveghere a minorului iar, de altă parte, că nici o altă persoană în afara comitentului nu răspunde pentru fapta prejudiciabilă săvârșită de minorul care avea calitatea de prepus. Cu toate

acestea, în cazul în care comitentul este părintele minorului care a săvârșit fapta ilicită, victima are dreptul de a opta asupra temeiului răspunderii.

În sfârșit, ultimul capitol al tezei analizează *pierderea și încetarea autorității părintești*. Am făcut această distincție între pierdere și încetare deoarece *pierderea* autorității părintești presupune *încetare - cu sau fără caracter punitiv - nu neapărat instituțională a autorității părintești, ci doar pentru subiectul care o exercită*, putând să se păstreze, în ceea ce-l privește pe copil, care se va afla sub autoritatea celui alt titular, pe când *încetarea* presupune *încheierea instituțională a autorității părintești, nu doar pentru deținătorul acesteia, ci și pentru cel care se supune acesteia*. În această logică în secțiunea dedicată pierderii am tratat adopția (pierdere fără caracter punitiv) și decăderea (cu caracter punitiv) iar în cea dedicată încetării, am expus încetarea *ipso jure* (moartea sau declararea judecătorească a morții părinților sau copilului, împlinirea vârstei majoratului de către copil și emanciparea prin căsătorie) și încetarea pe cale judecătorească (emanciparea minorului în vârstă de 16 ani pentru motive temeinice).

Ultima secțiune a capitolului și a tezei este consacrată *delegării părintești*. În principiu, autoritatea părintească, prin natura sa de drept – funcție, nu poate face obiectul unei cedări din partea persoanelor care o dețin.

Totuși, această regulă a fost nuanțată prin art. 506 C.civ. care permite o *delegare voluntară* a exercitării autorității părintești. Prin interpretarea acestui text se ajunge la concluzia că el dă părinților posibilitatea ca, prin învoiala lor și cu încuviințarea instanței de tutelă, să delege exercitarea autorității părintești către o altă persoană fizică sau juridică; această delegare este provizorie și, desigur, poate fi acceptată în cazuri excepționale, de pildă, absența îndelungată de la domiciliu a ambilor părinți (plecați la muncă în străinătate).

În aceste cazuri de excepție, titularul sau titularii autorității părintești pot delega voluntar această autoritate părintească în favoarea persoanei care exercită, în fapt, puterile privind educarea minorului. Totuși, având în vedere importanța acestui act, este necesară *intervenția instanței*. Delegarea nu va produce efecte prin simplul act de voință al titularului, fiind nevoie în schimb de o încuviințare a instanței de tutelă acordată la cererea comună a celui care delegă și aceluia căruia îi este delegată autoritatea părintească. Efectul acestei delegări va fi că cel căruia i se delegă drepturile va fi investit cu toate prerogativele autorității părintești cu privire la persoana copilului nu și la bunurile acestuia, aceasta din urmă exercitându-se în comun de către părinți sau de către unul dintre ei (art. 399 C.civ).

Totuși, dreptul de a consimți la adopția ori căsătoria minorului nu se delegă niciodată, astfel încât acesta să aparțină întotdeauna titularilor inițiali ai autorității părintești.

Părinții vor avea în continuare obligația de a întreține minorii, obligație care nu este legată în mod necesar de autoritatea părintească.

Însă *delegarea poate fi și legală*: tot în mod excepțional, pronunțându-se cu privire la divorțul părinților, nulitatea ori anularea căsătoriei acestora ori asupra cererii în stabilirea filiației copilului din afara căsătoriei, instanța de tutelă poate hotărâ plasamentul minorului la o rudă sau la o altă familie ori persoană, cu consimțământul acestora, sau într-o instituție de ocrotire [art. 399 alin. (1), art. 305 alin. (2), art. 505 alin. (2) C.civ.]

O altă situație care se apropie de această delegare legală este și cea prevăzută de art. 490 C.civ. Acest text îl îndrituiește pe părintele minor care a împlinit vârsta de 14 ani să exercite numai drepturile și îndatoririle părintești cu privire la persoana copilului, administrarea bunurilor minorului fiind în sarcina tutorelui sau a altei persoane. Deosebirea acestei situații de cea precedentă constă în faptul că această dezmembrare a autorității părintești are loc de plin drept și tot astfel are loc și reîntregirea acesteia de îndată ce părintele dobândește capacitate de exercițiu deplină. De asemenea, față de celelalte tipuri de delegare (și exact invers), părintele minor exercită tocmai drepturile și îndatoririle care fac obiectul delegării, adică cele privitoare la persoana copilului, fiind lipsit temporar de cele privitoare la bunurile copilului.

În toate situațiile, delegarea autorității părintești are doar efecte limitate și temporare. În afara faptului că doar prin delegare nu se poate ajunge niciodată la adopția minorului, deoarece titularii inițiali ai autorității părintești trebuie să consimtă întotdeauna la adopție [chiar și în cazul decăderii din exercițiul drepturilor părintești art. 464 alin. (2) C.civ.], delegarea are, în toate situațiile, un caracter provizoriu. Instanța va putea oricând pune capăt delegării sau va putea să o transfere altcuiva, printr-o nouă hotărâre, dacă acest lucru este justificat prin schimbarea circumstanțelor. Părinții pot, așadar, face, în orice moment, o cerere de restituire, cu condiția să justifice faptul că s-au modificat condițiile pe care s-a fondat hotărârea de delegare.

Așadar, ca și în cazul exercitării unilaterale a autorității părintești, instanța de tutelă poate modifica măsura delegării exercițiului drepturilor și îndatoririlor părintești, ori de câte ori au intervenit schimbări în situația de fapt avută în vedere la data luării acesteia.